

Experiment teer winnen

O.l.v. Anneke Boonstra

Dit is een verhaal over experimenten met teer of pek winnen op verschillende manieren. Er zijn talloze archeologische bewijzen, dat er teer gebruikt is. Dat was een uitdaging om in ons museum te proberen teer te maken. Stap voor stap laten we zien, hoe wij de experimenten deden.

De dubbele pot methode

1. Magering

De potten moeten zo gemaakt worden, dat ze temperatuurswisselingen kunnen verdragen.

Uit gevonden potten bleek, (zie hierboven), dat door de klei 30 tot 50% gruis van kapotte potten wordt gekneet.

1. Drie maanden voor het experiment beginnen we met een steen kapot aardewerk te pletten tot gruis.

2. Kneden Dat gruis kneden we door de klei,

3. twee potten maken. Van de klei maken we twee potten en een deksel.

De onderpot heeft een hoogte van ongeveer 17 cm, De bovenpot is 30% groter en heeft een buikdoorsnee van 30 cm. Deze potten moeten drogen en gebakken worden.

In de bovenpot moeten in de bodem 1 tot 5 gaten zitten.

Teergassen, die ontstaan tijdens het stoken kunne dan naar de onderpot gaan en daar, omdat het daar veel kouder is, condenseren tot teer.

Een andre vorm als gevonden, maar goed werkzaam, omdat er veel hout in de bovenpot kan.

4. Kuil graven

Graaf een ronde kuil met aan de bovenkant 60 cm doorsnee en 60 cm diep.

5. Hout hakken

Zorg van tevoren voor goed droog hout van een oude grove den, liefst van de puisten van zo'n den en hak het tot stukjes van hooguit 10 cm lang en 1 cm dik. Deze den bevat veel hars. En daarom krijg je meer omzetting tot teer.

Hieronder zo'n oude wortelpuist van die den.

6. Onderpot ingraven.

Graaf nu onderin de kuil de onderpot zo in, dat de bovenrand er net uitkomt.

7. Aanmaken van lutum

Maak nu een mengsel van lutum: **50% klei, 30% paardenpoep en 20% zand**

Deze lutum heeft deze samenstelling om de extreme temperatuurschommelingen te kunnen weerstaan, want de grootste zorg is de bovenpot luchtdicht te houden.

Leg nu een worstje lutum op de bovenrand van de onderpot.

8. Plaatsen van de bovenpot

Druk nu de bovenpot op de lutumlaag en stop het hout erin. Zo vol mogelijk.

9. Lutum om de bovenpot

Pak de bovenpot nu in met een 3 tot 4 cm dikke laag lutum, en leg ook een worstje lutum op de bovenrand

10. Deksel erop Duw de deksel goed in de lutum.

11. Lutum over het deksel Pak de deksel ook goed in met een laag van 3 tot 4 cm lutum.

12. Drogen van de lutum

Laat de lutum **4 dagen** drogen.

13. Vuurtje beginnen

Begin nu rondom een rustig vuurtje op te bouwen met kleine spaandertjes.

14. Gebruik iets groter hout

Na een uurtje kun je groter hout gaan gebruiken.

15. Steeds harder stoken

Bouw het stoken langzaam op met meer hout, ook over de pot heen.

16. Duur van het stoken

Dit houdt je 3 tot 4 uur vol.

17. Stoppen met stoken, afkoelen

Daarna stop je met stoken en laat je de kuil afkoelen

18 Deksel eraf

de volgende dag zoek je de deksel

19. en licht hem voorzichtig op.

Spannend.! Wat zit er in?

Als het goed is zit er sintelharde houtskool in de bovenpot.

20. Houtskool eruit

In de pot zit houtskool (als het gelukt is) van zeer goede kwaliteit. Dit moet eruit gehaald worden.

Een spannend moment is aangebroken. Zit er teer in de onderpot?

Maak een peilstokje en steek dat door een van de gaatjes van de bovenpot.

Geeft het 2 tot 3 cm teer aan, dan is je experiment gelukt.

21. Teer laten zien

Hier laten we het resultaat even zien. We zijn wat trots, dat het gelukt is.

22. Experiment voor de tweede keer

Normaliter laat je de onderpot zitten, en stop je weer een portie hout in de bovenpot, lutum erop, lutum eromheen, stoken enzovoort, tot het tweede resultaat er ook is.

23. Na weer een dag wachten **De oogst**

Hieronder de oogst na 2 keer stoken. Je bent dan weer 2 dagen verder.

Een groot succes.

ANNEKE BOONSTRA